

- спрямовувати роботу ЗДО на забезпечення безпеки та психологічної підтримки всіх учасників освітнього процесу;
- підвищити рівень сформованості в дітей, вихователів та батьків цифрової грамотності;
- створити безпечне цифрове середовище та запобігати негативним наслідкам надмірного користування гаджетами;
- зробити англомовне середовище природною частиною повсякденної діяльності дітей;
- формувати фінансову та еколого-економічну компетентності дітей дошкільного віку;
- продовжувати роботу щодо формування інтересу дошкільників до читання через емоційне залучення у процес слухання й обговорення творів;
- спрямувати роботу ЗДО на ефективну взаємодію з батьками, що ґрунтується на відкритій комунікації, взаємоповазі та партнерстві.

Дошкілля – це сила спільноти, яка допомагає зростати дітям та створювати майбутнє!

Список використаних джерел

1. Державний стандарт дошкільної освіти: основні положення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvita.ua/school/reform/80932/> (дата звернення: 24.06.2025).
2. Закон України «Про дошкільну освіту» № 3788-IX від 19.11.2024 р. [Чинний від 2025-01-01]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення: 24.06.2025).
3. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 24.06.2025).
4. Закон України «Про застосування англійської мови в Україні» № 3760-IX від 04.06.2024 р. [Чинний від 2024-06-27]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text> (дата перегляду: 24.06.2025).
5. Концепція цифрової гігієни дітей дошкільного віку: Розпорядження від 2 травня 2025 р. № 432-р. *Кабінет Міністрів України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-2025-%D1%80#Text> (дата перегляду: 24.06.2025).
6. Піроженко Т.О., Соловйова Л.І., Карабаєва І.І., Гурковська Т.Л., Токарева Л.Д., Федорчук О.І. Особливості психологічної стійкості дітей старшого дошкільного віку : навчальний посібник; за наук. ред. Т. О. Піроженко. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2025. 153 с. URL: <https://surl.li/aaaxpta> (дата перегляду: 24.06.2025).

Наталія КАПІНУС,
завідувач відділу початкової освіти
Донецького ОблІППО

Ольга УСАЧОВА,
методист відділу початкової освіти
Донецького ОблІППО

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ФОРМ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НУШ

Удосконалення – це зміни, бути досконалим – означає змінюватися постійно.

Вінстон Черчилль

Реформування освіти в Україні є частиною процесів оновлення освітніх систем, пов'язаних з визнанням значущості знань як рушійної сили суспільного добробуту та прогресу. Ці зміни стосуються створення нових освітніх стандартів, оновлення та перегляду навчальних програм, змісту навчально-дидактичних матеріалів, підручників, форм і методів навчання. Незаперечним є те, що досягнення мети сучасної освіти пов'язане з особистісним потенціалом учителя, його загальною та професійною культурою, без яких неможливе розв'язання наявних проблем навчання та виховання відповідно до нових освітніх стандартів.

Формування і розвиток професійної компетентності вчителя – одна з центральних проблем у цілісній системі неперервної освіти. Її актуальність зумовлена необхідністю вирішення протиріччя, що

утворилося, між новими вимогами, запропонованими до педагогічної діяльності, самого вчителя як цілісної особистості, суб'єкта освітнього процесу, здатного до професійно-особистісного самовизначення і саморозвитку, конструювання і здійснення гуманістично спрямованих систем і технологій, і реальним рівнем професійної компетентності вчителя, його готовності працювати в нових умовах [8, с. 25].

Сучасна освітня система має відповідати високим вимогам суспільства до особистості педагога. Досягнення цілей сучасної освіти багато в чому пов'язано з особистісним потенціалом учителя, його загальною та професійною культурою [2, с. 98].

Питання визначення професіоналізму, оцінки професійної компетентності і діяльності вчителя є об'єктом першочергового вивчення науковців та практиків. Певні аспекти професійної компетентності вчителя початкових класів розглянуто в працях Н. В. Кічук, Л. А. Онищук та ін., професійної компетентності – С. С. Вітвицької, Л. М. Калініної, І. Й. Халимон та ін. Процес формування особистості педагога став предметом наукового дослідження О. А. Дубасенюк, В. А. Семиченко та ін. Становлення й розвиток педагогічної майстерності вивчали Є. С. Барбіна, І. А. Зязюн, Н. М. Тарасевич та ін.

Поняття професійної компетентності вчителя формулюється науковцями по-різному. Єдиного підходу до визначення поняття «професійна компетентність вчителя» немає.

Професійна компетентність учителя – це сукупність його особистісних якостей, загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких у педагогічній діяльності дає оптимальний результат [1, с. 5].

Професійна компетентність – це інтегральне утворення, що синтезує особливу психологічну та предметну підготовку, системність специфічних знань, сформованість особистісних якостей, навички творчо розв'язувати педагогічні завдання, прагнення до самовдосконалення та ознайомлення із сучасними світовими вимогами [13, с. 30].

Компетентність учителя (за певних умов) розвивається в процесі тривалого виконання професійної діяльності. Напрями становлення професіоналізму – це і є напрями розвитку компетентності вчителя. Поняття «професійна компетентність педагога» виражає особисті якості викладача, учителя, вихователя, які дозволяють йому самостійно й ефективно виконувати педагогічні завдання, сформульовані або педагогом, або адміністрацією освітньої установи. «Професійна компетентність педагога» і «педагогічна компетентність» – синонімічні поняття. Отже, під педагогічною компетентністю педагога ми розуміємо єдність його теоретичної і практичної готовності до здійснення своєї професійної діяльності. Професійна компетентність – це інтегративна якість фахівця, що включає рівень оволодіння знаннями, вміннями, навичками і такими компонентами професійної майстерності, як професійні здібності і професійно важливі якості особистості [4, с. 7].

Педагогічний процес та професійна компетентність педагога взаємопов'язані і взаємодіють. Структурні компоненти педагогічної компетентності повинні збігатися з компонентами педагогічної діяльності, унаслідок чого модель професійної компетентності вчителя виступає як єдність його теоретичної і практичної готовності. Професійна компетентність включає сплав знань та умінь, які є ядром компетентності, з професійним досвідом, функціями педагога й обов'язково значущими особистісними якостями, ціннісними орієнтирами. Тобто компетентність ширше знань, умінь та навичок і не є їхньою сумою [6, с. 14].

Сучасному вчителю необхідні гнучкість і нестандартність мислення, вміння адаптуватися до швидких змін умов життя. А це можливо лише за умови високого рівня професійної компетентності, наявності розвинених професійних здібностей. Професійно компетентний педагог є чи не найголовнішою частиною української інтелігенції, яка дієво впливає на формування нації. Запорука ефективності освітнього процесу – професійна компетентність учителя, яка розширює можливості педагогічних працівників розв'язувати проблеми і конфлікти, що виникають у професійній діяльності і взагалі в особистому житті. Покликання педагога не тільки і не стільки передача знань, умінь і навичок, але і всебічний гармонійний розвиток здібностей та можливостей учня, виховання відповідального, свідомого громадянина країни [7, с. 227].

Вимоги до педагога в Україні сформульовані в низці нормативних актів. У статті 59 Закону України «Про освіту» зазначено: «Професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників передбачає постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації та будь-які інші види і форми професійного зростання» [12, с. 13]. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» визначає основні компетентності вчителя.

Отже, професійна компетентність педагога «тримається на трьох стовпах»: здатність, готовність та спроможність ефективно діяти, розв'язуючи завдання Нової української школи.

Педагогічна інноватика набуває дедалі більш вагомого значення у виконанні завдань сучасної системи освіти. Розв'язання проблеми підготовки педагогічних працівників на етапі реформування загальної середньої освіти стає провідним напрямом поглиблення і розширення професійної підготовки педагога в процесі неперервної освіти. Виникає необхідність сформулювати готовність учителя орієнтуватися в системах, технологіях, адекватно оцінювати їх, здійснювати правильний вибір на шляху впровадження в освітній процес. Тому вся система підвищення кваліфікації вчителя, з одного боку, повинна спрямовуватися на формування високого рівня професіоналізму фахівця, нового мислення, вироблення індивідуального стилю педагогічної діяльності, а з іншого – учитель повинен бути готовим реалізувати інноваційні підходи до організації освітнього процесу за змістом та формами.

На сьогодні значно зросла потреба організувати діяльність вчителя початкової школи, спрямовану на засвоєння нових освітніх технологій у процесі неперервної освіти через нововведення. Проблема використання інноваційних технологій у практиці діяльності інститутів післядипломної освіти з метою підготовки педагогів до нововведень розглядається різнобічно.

О. Дубасенюк висловила думку стосовно того, що інновації в системі професійно-педагогічної освіти мають подвійну спрямованість. Вони передбачають зміни не тільки в системі власне педагогічної підготовки, але й мають обов'язкове врахування змін, що відбуваються у всіх типах навчальних загальноосвітніх закладів, а також історико-педагогічних тенденцій у цій сфері [5, с. 115].

І. Богданова розглядає проблему під кутом зору готовності вчителя до інноваційної діяльності і виокремлює такі показники: усвідомлення потреби впровадження освітніх технологій у власній педагогічній практиці; інформованість про новітні педагогічні технології; орієнтованість на створення власних творчих завдань, методик; володіння практичними навичками освоєння педагогічних інновацій тощо [3, с. 74].

Упровадження інноваційних педагогічних технологій на етапі післядипломної підготовки вчителя початкових класів розглядаються нами на основі енциклопедичного знання як про процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, результатом яких стає підвищення рівня досягнень структурних компонентів освіти та відбувається перехід системи до якісно нового стану [11, с. 204].

Зважаючи на вищезазначене наголошуємо на ролі науково-педагогічних і педагогічних працівників Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти в ефективному розвитку всієї системи неперервної освіти вчителів як цілеспрямованої творчої діяльності зі створення, використання й поширення актуальних, соціально значущих інновацій з метою позитивного розвитку професійної майстерності педагога. Використання нововведень у процесі післядипломної освіти вчителя початкових класів Донецької області дозволяє формувати компетентності, зазначені в нормативних актах.

Важливим аспектом розвитку професійної компетентності педагога є післядипломна освіта. Підвищення кваліфікації – це час інтенсивного спілкування та обміну досвідом, це можливість для педагогів дізнатися про актуальні тенденції в методиках навчання.

У лютому 2022 року перед освітою, як і в цілому перед державою, постали надскладні завдання: як створити не тільки необхідні умови для задоволення нових освітніх потреб та запитів щодо професійного розвитку педагогів закладів освіти, а й забезпечити ефективне функціонування системи їхнього професійного зростання в період воєнного стану. Усе це змусило адаптувати наявні форми та визначити нові форми підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

На сьогодні освітній процес у закладах освіти Донецької області здійснюється із застосуванням технологій дистанційного навчання, тому вважаємо за доцільне зробити акцент на формуванні інформаційно-цифрової компетентності, яка визначена Професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти».

До сфер цифрової компетентності належать: *професійна залученість*, спрямована на використання професійного середовища, тобто використання педагогами цифрових технологій у професійній взаємодії з колегами, учнями, батьками та іншими зацікавленими особами, на власний індивідуальний професійний розвиток, а також на розвиток установи; *цифрові ресурси* – необхідні для ефективного й відповідального використання та створення контенту, а також для обміну цифровими ресурсами для потреб навчання; *викладання та навчання* – сфера, спрямована на

управління та організацію цифрового використання технологій для потреб викладання та навчання; оцінювання – сфера, що призначена для використання цифрових стратегій для підтримки процесів оцінювання; *розширення можливостей учнів* – зосереджена на використанні потенціалу цифрових технологій для здійснення навчання учнів; *сприяння цифровій компетентності учнів* – спрямована на розвиток таких професійних компетентностей, що сприяють формуванню цифрової компетентності здобувачів освіти [10, с. 3].

Пропонуємо використовувати в роботі цифрові інструменти, представлені на освітній платформі «Вчимо» (<https://surl.luh.gov.ua>).

Реформа освіти вимагає розробки, впровадження нових тем підвищення кваліфікації та змістових модулів до них. Для поглиблення знань та вироблення практичних навичок педагогів щодо формування читацької компетентності здобувачів освіти початкової школи запропоновано курс «Сучасні стратегії залучення учнів початкової школи до читання» (у 2025 році пройшли підвищення кваліфікації 128 педагогів), щодо використання дієвих інструментів та практик в освітньому процесі – спецкурс «Діяльнісний підхід у початковій школі» (15 педагогів відповідно). На запит педагогів початкової освіти Очеретинської ТГ організовано і проведено підвищення кваліфікації з теми «Упровадження STEM-підходів у початковій школі».

Підвищення кваліфікації педагогів відбувається і під час заходів міжтестастійного періоду. Цьогоріч у вебвітрині «Освітнє середовище початкової школи: інноваційні практики – 2025» узяли участь 188 учителів початкових класів, які представили авторські напрацювання в трьох номінаціях. Триває практика проведення креатив-студії «На хвилі сучасності», під час занять якої педагоги проводять майстерки з актуальних питань розвитку освіти.

З метою забезпечення неперервного професійного розвитку вчителів закладів загальної середньої освіти із соціально-емоційного навчання та підтримки благополуччя здобувачів освіти й педагогів задля сталості імплементації реформи «Нова українська школа» в умовах воєнного та повоєнного часу протягом січня-червня 2025 року проведено тренінги для вчителів початкової та 5–6 класів базової школи з теми «СЕН «Зерна»: розвиток соціально-емоційних навичок та підтримка благополуччя дітей і педагогів» (підготовлено: 668 учителів початкових класів, 682 – 5–6 класів).

Уважаємо за доцільне виокремити інноваційні форми методичної роботи, які дозволяють розкрити творчий потенціал педагогів: *методичний ринг* – форма методичної роботи, яка сприяє вдосконаленню знань, дає можливість виявити загальну ерудицію та обізнаність педпрацівників із проблемою, це змагання різних методичних ідей щодо реалізації однієї проблеми; *методичний тиждень* проводиться з метою ознайомлення з ініціативою та творчістю педагогів окремої територіальної громади; *вебвітрина* – форма методичної роботи, яка передбачає залучення великої аудиторії і метою якої є обмін досвідом, упровадження ідей та знахідок щодо ефективної організації освітнього процесу; *педагогічний турнір* має на меті виявлення та розвиток у вчителів здібності до педагогіки співробітництва, сприяння розвитку критичного погляду на традиційну педагогічну практику, спонукання до пошуку нових, нетрадиційних, інноваційних технологій, виявлення та розвиток загальнопедагогічних здібностей, умінь та навичок творчих педагогів; *творча група* – це організований на громадських засадах невеликий колектив працівників освіти, який поглиблено вивчає запропоновану проблему, її суть, технологію того чи того досвіду та забезпечує його творче застосування; *школа педагогічної майстерності* – це добровільне об'єднання вчителів з високою творчою активністю, зі своїм баченням проблем освітнього процесу, з високими результатами своєї практичної діяльності; *творчий звіт учителя* – це форма методичної роботи, спрямована на пошук, підтримку і пропаганду перспективного педагогічного досвіду педагога, а також діяльності всього педагогічного колективу щодо нових технологій, організації методичної роботи в закладах освіти тощо.

Відділ початкової освіти Донецького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти сприяє активному впровадженню інновацій у формах і методах підвищення кваліфікації педагогів. Ці форми дозволяють активізувати педагогів щодо їхнього професійного зростання.

Незламний освітянській спільноті України, і Донецькій області зокрема, кинуто виклик – виклик війною. Щоб продовжити навчання та виховання дітей, необхідно шукати нові рішення, які б допомогли отримати їм якісну освіту та зберегти життя і здоров'я.

Тому рухаємося далі, не зупиняємося на досягнутому, «шукаємо» та впроваджуємо ефективні форми розвитку професійної компетентності педагогів.

Список використаних джерел

1. Банашко Л. В., Кришук Б. С., Севастьянова О. М., Тафінцева С. І. Концепція педагогічної компетентності майбутніх учителів у системі ступеневої підготовки спеціалістів початкової ланки освіти. Хмельницький, 2017. 40 с. URL: <https://surli.lu/eejzil> (дата перегляду: 11.06.2025).
2. Барбіна Є. С. Педагогічна майстерність учителя у системі неперервної професійної освіти // Педагогічний альманах. 2017. Вип. 36. С. 96–100. URL: <https://surli.cc/zmcuw> (дата перегляду: 11.06.2025).
3. Богданова І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх вчителів на основі застосування інноваційних технологій: дис. доктора пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2003. 440 с.
4. Груць Г.М. Теоретико-методологічні засади формування професійної компетентності вчителя в контексті нової української школи. Професійна компетентність учителя нової української школи: формування, розвиток та удосконалення: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 22 трав. 2020 р. С. 6–9. URL: <https://surli.cc/tavibe> (дата перегляду: 11.06.2025).
5. Дубасенюк О.А., Вознюк О. В. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 114 с.
6. Жаркова І. І. Професійна компетентність як сутнісна характеристика педагогічної діяльності вчителя початкової школи. Професійна компетентність учителя нової української школи: формування, розвиток та удосконалення: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 22 трав. 2020 р. С. 13–16. URL: <https://surli.li/shzogn> (дата перегляду: 01.06.2025).
7. Капінус Н.О. Розвиток професійної компетентності вчителя початкових класів: реалії сьогодення. Професійна компетентність педагога: методологія, теорія, методика практика: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 10 лист. 2023 р. С. 226–236.
8. Лісіна Л. Підготовка майбутніх учителів до конструювання навчальних технологій: теоретичний аспект. Підготовка майбутніх педагогів у контексті стандартизації початкової освіти: матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю. Бердянськ, 2018. С. 23–27.
9. Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. № 1225 «Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти». / URL : <https://surli.cc/vzzetw> (дата перегляду: 10.06.2025).
10. Овчарук О. До питання розвитку цифрової компетентності вчителя у європейському баченні. 2018. URL: <https://surli.lu/foqczi> (дата перегляду: 12.06.2025).
11. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: монографія за ред. С. О. Сисоевої. ВІПОЛ, 2001. 502 с.
12. Про освіту : Закон України редакція від 27.06.2024 № 2145-VIII. Верховна рада України : [сайт]. URL: <https://surli.li/jbkfri3> (дата перегляду: 06.06.2025).
13. Якименко С.І. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах вищого навчального закладу: наук. посіб. / під заг. ред. С. І. Якименко. Київ: Слово, 2011. 464 с.

Марина МОЧИКІНА,

*методист відділу мовно-літературної
та мистецької освіти Донецького ОблІППО*

Євгенія ЛУГАНЦОВА,

*методист відділу мовно-літературної
та мистецької освіти Донецького ОблІППО*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ ДОНЕЧЧИНИ: СТРАТЕГІЇ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ

З початком воєнного стану освіта на Донеччині зазнала безпрецедентних викликів. Багато здобувачів освіти змушені були виїхати за кордон або стати внутрішньо переміщеними особами, тож підтримання безперервності навчання та зв'язку з традиційною освітою стало критично важливим. У цих умовах володіння іноземними мовами набуло особливої ваги, адже діти продовжують навчання